

ACC. N:R M. 15025: 1-9.

Landskap: *Blekinge* Upptecknare: *A. O. Sundberg, Kärserum*
Härad: *M.e. delstad* Berättare: " " " "
Socken: *Ronneby lfs.* Berättarens yrke: *f. d. stenhuggeri förmän*
Uppteckningsår: *1958* Född år *1875 i Ronneby lfs.*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jordbruksarbetet för. s. 1-4.

Flakt. s. 4.

Matvättur. s. 4

Potatisplantering. s. 4-5.

Livnadsförhållanden för fiskare. s. 6-7, 8-9.

Småbönderna. s. 7.

13/5-58

1800 talets levnadsvana i min hemsocken
 då arbetet måtte börja litliga o sluta sent, många gånger
 från Solens uppgång till dess nedgång, då denna tid
 måste tillämpas, var särskilt vär o hött, att arbetet då
 var mycket tidsödande därför allt arbete måste göras
 för hand, då maskiner var ett okänt begrepp o den
 hemgjorda jordbruksredskapen var både klumpiga o
 ohanterliga och därför tidsödande, då då mesta redskapen
 var ärdet som kom till användning, o alltid dragit av
 åttor som alltid kom med en framrusande i snigligt fart,
 hästar var också i parten då indret för hårt eller hållt
 (vält) därför blev vårarbetet både tidsödande o ansträng-
 ande. Inte mycket lättare blev arbetet på hästern
 då all slätter såväl som sädarlagning måste förs
 av mädlic eller skära, som ja sett flera gånger
 då de tog av råg med skära, några använde meja
 då de tog av korn, då meja fick tillämpas var budast
 1 då kornet var kort i sträcket, då måste en medfölja

säddavtagaren o göra hand, som fick läggas så då va bekvämt
 för den som mejade, då han vanligen fick ha tre tåg (hugg)
 med tien för att få en ordentlig nete sådan säddavtag-
 ning var inte brukligt på alla gårdarna, denna gård
 var en mycke gammal o derfor gamla sedvanor ja har
 många gånger gjort hand åt den man som mejade barn
 på ifrågasvarande gård. Inte mycke bättre eller lättare
 då säden skulle tröskas ja mins då all säden tröskades
 för hand med pläjel (slaga) då började i slutet på
 novämber som de fick hålla på länge efter den första trätt-
 ingen eller början av mars ja tre mej minnas när de
 första tröskvärk var synligt i gårdarna då va omkring
 1880-talet var en som skaffat sig ett vandringvärk
 som han tröskade havre o korn på men mycke sällan
 råg, detta värk transporterades från gård till gård.
 som bonden fick betala till tröskverkets ägaren en kupa
 på uttröskad säd på tunna en tunna = 32 kuppar eller 63 kan-
 nor. att då va rätt så bra betalning om säden va bra

män var säden dålig blev daglönen liten. på detta
 tillvägagångs var en stor tältelie för gårdens folk då de
 slapp plöjla tröskva den vanligtvis rege värsäden, regn
 gick alltid lättare att tröskva på de gamla vanliga
 visen trots ett slitet jabb, därför de började alltid tröskva
 till 1 a 2 på natten o fortsatte till skymningen, så va så
 i alla bondgårdar en del gårdar var två, nån tre, men de
 flesta var fyra på lojen vid slutad tröskning skulle
 säden rengöras, som tillgick så att de först fick perla
 (härpa) sedan kasta den för att få bort alla agnar
 som tillgick så att de fick kasta den med en liten hand-
 skoppa från den ena sidan av lojen till den andra
 på detta sätt blev säden riktigt ren både från
 agnar o vippor. Allt allt detta gick sakta fram men
 ändå fram kan var o en länka, att arbetslönen va usel
 men på de mesta ja nästan alla gårdar fick arbetsfolk
 et maten vilket som va då tvivelsaktigast i tillvaron
 3 många gånger blev betalkningen ut slags genjänst

som t. ex. en skuts till stan, eller ett lass ve(grenar)
kanhända när annan tjänst som bonden kunde göra för
att slippa fri från kontant utbetalning. då då va alltid
ont om pengar även för bönderna.

Så dessa bönder skulle ha flera främmande slaktades
alltid ett får eller en kalv ty då skulle då bli ett slag
kalas, då va då inte tänkbart med när kontant betalning
då man fick så fin mat, som Lungenos, potater, smör
bröd till frukos, samt ett stort lerfat med kärnsoppa och
fransatta träskoder som var plaserade runt kanten i
fatet att var. en kunde ta väta, soppa som kärnsjölle
skallades efter behag, till medda blev då soppa även
bröd eller smör, till meraffon smörbröd att risgrypspan-
kaka, till kvällen fisk, potater risgröt (vitegröt) detta
skallades potatisblocke kalas (jänagille) att då va
dästanma i alla gårdarna då järnen skulle pläcksas
upp behövde man inte ta fel på till denna värdighet
4 blev alla dem som kunde anses stora nog till att pläcka

till att pläcka potatis, prävan eller potatisen sattes
 inte på den tiden i varannan färd all då inte kunde gå
 att köra upp dem utan var och en fick hacka upp den
 och pläcka dem i terga som var. en hade onöd sig, all då
 på detta sätt gick sakta är en skälokar sak därför be-
 hövdes många prävanpläckare (potatis) dessutom skulle po-
 tatisen sorteras så att små i en karg (karg) o stora i
 en större, de små o dem som välite skändes av de stora
 kom skilda från de fullgoda, så då nu på detta omständiga
 sätt skulle göras, är då klart då behövdes många pläckare
 i allmänhet gick folket med nöje på prävanpläckgille.
 På slutet av 1800 talet börjades alltid att sätta prävan
 (potatis) i varannan färd (färd) då bördes potatisen
 upp så åtminstone de mästa blev liggande ovan på
 jorden att en kunde pläcka upp lika många som
 som 8 o 10 på de gamla trötkärda sättet.

All den gamla ^{hinn} arbete var så arbetsamt oidsödande
 o herodde mest på opassande värtelyg eller redskap.

Lärnadsförhållanden på fiskare byggen under
 1800 talet var mycket enkelt, då va stekt sill & potatis
 till frukost, kokt sill & potatis till middag när gäring
 siltävättning till ett ombyte, spets till potisgröt till kväll
 att den maten var enkel men likaväl både god & hälsosam
 bröd förekom mera sparsamt ifrå då måste finnas till-
 räckligt att lägga i vrakvärkan då då kunde hända
 de kunde få både en & två då till havs, alltså på fiskare
 byggen va inte talom när slaget svält, fast man fick
 lundvare sådana lykrätter som nu fins att tillgå, dessa
 konstgjorda rätter fans håller inte i den gamla tiden
 därför fick man lita helt till sig skälva & vad de kunde
 laborera, däremot vad då sämre ställt med mat på skog-
 byggen där fick tilllita beröson tingon dom fick de
 äta sura till potaterna & många måste doppa potisen
 i bara salt, all då va mycket sämre ställt däruppe
 än i utbyggen derom berövar alla de många liggare
 som kom till gårdarna & festlägen där de led

om både bröd, sill, eller annan fisk va de kunde få de
va alltid tackramma hur lite de fick häst för dom var då
de kunde passa på då fiskerna va ilantromma då fick de
sill av dem de va alldrig noja om några kast sill ja
mins då de bad om en sill men så lite va ingen som gav
dem, mindre fyra fem styck, då kunde också hända då de
fick 5 kast då de va gottom. Att de värteligen va att
utklaga dem som hade sina hem familj Ross om konnaly
o ända längre, de fick värteligen vela va då va att svälla
nät arbete fanns inte lite vevugge på vintern men 75 ore
fammen = (2 tilm) kunde inte bli stora summor av.
Torste mycket bättre va då för de små bönderna
som inga hade att sälja utan de stackars veträ
de huggit, då de inte kunde lassa mer än en halv
famn som ä = en tilm. på en lifen kles häst för denna
va fick de i bästa fall 3 kronor då de ~~konstigt~~ bym
som Ronne by fick hela på den tiden, då va lika uselt
för dem som de som de flästa som ingen går hade

När kommas vi tillbaka till fiskaren som endast de
 kallades som fiskade till o dem som hade både sillopp
 och vraketa detmed menas en större båt som hade fyra mans
 besättning, o kunde wa ute i rätt hård teuling, att braten
 eller etan kallades vraketa betydde imfä att den wa
 vrak eller skrot, utan endast därför de blev kvar hos
 grunden som tillgjök på så sätt, de satte alla garnen
 i en räkta utan förankring sattes en fjögjannars
 längdrep som kallas (rossa) vid då sitta garnet
 då rossan var uppirad gördes ändan fast i stängföran
 på så sätt ficka rita för garnen o de fick driva fritt
 med vind o ström detta fiskesätt kallas vraketa den
 första garnets lamp sattes ut en salmar hög vare må
 flagg på i händelse de skulle få avseglat av män
 skula eller ångbåt att då lättare kunde hitta den
 avseglade lampen (garnen) som kunde hända var som
 hälet på den 1800tthundrättiofannar långa rätkan
 att då garnet som blev avseglat blev så gott som alla

gånges slapat då alldeles säkert då en ångbåt gick
över, då kunde även va fara på båten om lanternan skada
slockna som vid ett stormtillfälle o mörket kunde lätt bli
överseglade o då ombkomma alla de ombordvarande, min
far sålade om de fick reseglat av en stor fullriggare
så nära skan som 4 garnarum cirka 80 famnar då blåst
då full storm av S. S. V. den gång drev de må vinden
till Karlskrona beroende på de hade bara 4 garn all
ria för, så lite kunde inte mycket hindra skan i en stor
storm måt letande efter de förlorade garnen omöjligt
de fick va glada att komma i land må livet i behåll
Stormen varade tre dygn. Andra dag fick en av be-
sättningen gå hem o kalla om att de va välbehållna i
land, att de hemmarvarande inte behödde sorga efter dem
eller låta ringa i tron att de blivit borta på sjön
den som gick hem måd budskapet hade bara 6 mil
att gå så den lilla biten sprang han snart, garnen
hållades av en Karlöbs män därefter stormen.